

Kun for DLBR

Natur og vandmiljø, Jura, Planter, Økonomi og ledelse

Samarbejde og involvering af lodsejere i lavbundsprojekter med klimaeffekt

I denne vejledning får du fem rådgiveres konkrete erfaringer med at stable lavbund- og vådområdeprojekter på benene. Vejledningen er tænkt som inspiration til rådgivere, som skal igangsætte og styre projekter med klimaeffekt.

Viden om

Det er afgørende at lave en grundlæggende planlægning, inden et lavbundsprojekt kan igangsættes. I planlægningsfasen er det vigtigt at være åben for flere typer af projekter, da lodsejere, opland, terræn, jordtyper og drænsystemer kommer til at afgøre, hvilket projekt der i sidste ende kan være en reel mulighed at gennemføre. Såfremt arealet ikke er egnet til et lavbundsprojekt, kan det måske i stedet være et vådområdeprojekt.

Forberedelsen til at igangsætte et lavbundprojekt

Det er meget vigtigt at få oparbejdet et lokalt engagement i alle typer af projekter. Det første skridt til dette er at sikre politisk opbakning fra de lokale landboforeninger i området, før et lavbundsprojekt igangsættes. Lokale meningsdannere er også afgørende i den indledende fase. Når dette er sikret, skal direktør og ledere i rådgivningsvirksomheder orienteres, da nogle lavbundsprojekter kan dække flere rådgivningsselskabers område.

Indsæt en politisk eller faglig projektleder med det fulde ansvar for at sikre fremdrift i projektet. Sørg for at få sat holdet i landbrugsrådgivningen på en måde, så de vigtigste fagområder dækkes. Afgør hvilke fagpersoner, der kan trækkes på i projektperioden. Hovedudfordringen for rådgiverne i rådgivningsselskaberne er stadig, at de ikke kan finansieres i det, der kan betegnes som stadie 0. Det er det stadie, hvor lodsejerne involveres i vådområde- og lavbundsprojekter af egne rådgivere, og hvor tilgangen er at den fremtidige arealanvendelse, tager udgangspunkt i lodsejernes ønsker.

I visse projekter kan andelen af lodsejere, som ikke driver landbrug udgøre en betydelig del. I disse projekter bør man overveje, om lodsejerne har kendskab til landboforeningen, eller om lodsejerne har et større tillidsforhold til rådgivningsvirksomheden eller andre vigtige aktører.

Find potentielle projektområder

På [MiljøGIS](#) (vælg GIS-laget jordbundtyper og tekstur2014 (lavbundskortet)) kan du finde de 171.000 hektar lavbundslande i Danmark. Ud fra denne viden kan en interessentanalse af lavbundsområdet foretages. Hvem er de lodsejere som reelt ejer jorden, og hvor meget jord ejer de i området? Der findes forskellige GIS-programmer til dette arbejde.

Find de enkelte lodsejeres jord

Find De enkelte lodsejeres jord kan findes via CVR-nummer

Tryk på denne grønne bjælke og gå til landmand.dk. I programmet fremkommer kun lodsejere, der har søgt arealstøtte. Der vil være mange mindre lodsejere, som ikke søger støtte. Her er samarbejdet med kommuner og Naturstyrelsen vigtig, da de har adgang til offentlige registre. Kommunerne kan kommunikere med alle borgere via E-boks.

Husk at alle lodsejere er vigtige aktører, og selv lodsejere med meget små arealer i projektområdet kan vise sig at være nøglepersoner i projektet.

Undersøgelse af de reelle muligheder

Når der er sikret politisk opbakning og rådgivningsselskaber er orienteret, kan en mere grundig undersøgelse af området igangsættes. Her er tre vigtige parter:

- Rådgivningsselskabet har en tæt daglig kontakt til kunderne og deres tillid
- Kommunen har stor lokal viden
- Naturstyrelse har viden om, hvordan klimaeffekter kan estimeres.

Tjek naturværdi og klimaeffekt

Inden der tages kontakt til lodsejerne, er det vigtigt at få afgjort, om tørvearealerne har så stor naturværdi, at de ikke er egnede til at sætte under vand. Hvis dette er tilfældet, så kommer projektet ikke længere. Naturstyrelsen kan forsøge at lave overslagsberegninger med krævet klimaeffekt på 10 ton CO₂ pr. hektar. Ofte vil det dog kræve en forundersøgelse af området for at kunne afgøre en potentiel klimaeffekt. Kendskab og viden om afdræning og drænsystemer ligger stadig i høj grad ude hos de enkelte lodsejere. Det kan også anbefales at tage fat i en enkelt nøglelodsejer til at få lidt lokal viden for området, som kan underbygge kortene. Hvis klimaeffekten tyder på at være for lavt i projektområdet, så giver det ikke mening at igangsætte et projekt.

Hvis kommune og Naturstyrelsen vurderer, at området er oplagt til et klimaprojekt, kan ansøgning om midler til en ejendomsmæssig og teknisk forundersøgelse igangsættes. På mødet kan det afgøres, om det er kommune eller Naturstyrelse der har mulighed for projektledelsen. Den, der står for projektledelsen, indsender ansøgningen til Miljøstyrelsen.

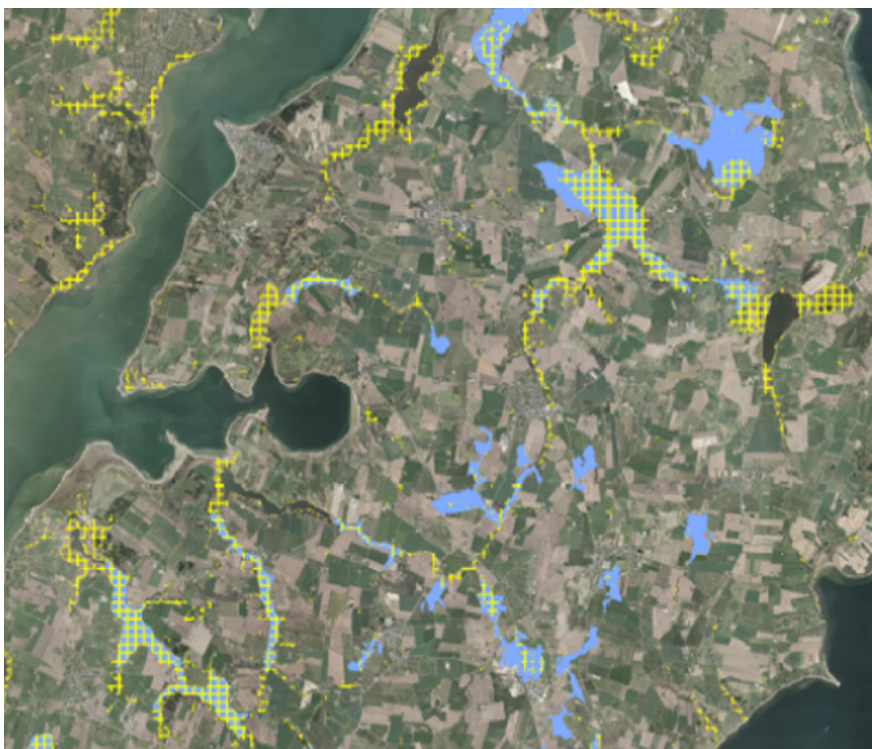
I projektet Fremtidens anvendelse af organogene jorde har SEGES og DLBR kontaktet lodsejerne i et slags "stadie 0" for at sikre lodsejernes opbakning til at indsende en ansøgning om en ejendomsmæssig- og teknisk forundersøgelse. Det er vigtigt at have lodsejernes opbakning, inden der indsendes en ansøgning til en forundersøgelse, da det er en af de vigtige elementer i at sikre en god lodsejerinvolvering. På den måde bliver det mere lodsejernes eget projekt end kommunens eller Naturstyrelsens projekt.

På mødet afklares rollerne i relation til projektledelse mellem rådgivningsselskab, kommune og Naturstyrelse i projektet. Der kan indtages vidt forskellige roller alt afhængig af mødetype. Det er godt at få dette afklaret indbyrdes inden mødet med lodsejerne, f.eks. kan de første møder styres af projektleder i rådgivningsselskabet, mens senere møder styres af projektleder i kommune og Naturstyrelsen. Kort sagt hvem gør hvad hvornår?

Prioriteringsrækkefølge set ud fra en klimaindsats.

1. Naturbeskyttelse står først for, så en vådlægning er måske ikke ønsket. Afgøres af kommunen
2. Lavbundprojekt. Afgøres af kommune eller Naturstyrelsen
3. Vådområdeprojekt. Afgøres af kommune eller Naturstyrelsen

Der er ofte stort sammenfald mellem potentielle vådområdeprojekter (blåt) og lavbundslande (gult)

Opstartsmøder med lodsejerne

Ved opstart af møder, er det en god ide at få formanden for landboforeningen, et bestyrelsesmedlem eller en sekretær for landboforeningen til at indlede og styre mødet, såfremt der er en lokal tilknytning til projektområdet. Hvis lodsejerne i projektområdet hovedsageligt ikke har kontakt til landboforening eller rådgivningsselskab vil det være mere oplagt at anvende lokale meningsdannere til at indlede og styre mødet. I nogle områder kan der være flere landboforeninger og rådgivningsselskaber involveret. Her kan det være oplagt at kontakte landboforeningernes sekretærer og lade dem afgøre, hvem der kan deltage og styre mødet.

En invitation til et opstartsmøde er for nogle lodsejere det første møde med et muligt projekt. Derfor bør invitationen indeholde relevante oplysninger om projektet, og det skal fremhæves meget tydeligt, at projektet er baseret på frivillighed. Det skal altså fremgå tydeligt, at ingen lodsejere bliver pålagt noget imod deres vilje.

Ved mindre projektområder med et overskueligt antal lodsejere kan det anbefales at kontakte en nøglelodsejer, så man kan få besøgt området og derefter telefonisk kontakte de øvrige lodsejere.

Informér først om lavbundsprojektet officielt, når alle lodsejere er godt orienteret, og I som rådgivere har fået involveret dem godt i processen. Når lodsejerne har accepteret en forundersøgelse, så lad landboforeningen stå som den, der informerer sammen med jer, der deltager i projektet. Signaler at I samarbejder i projektområdet, så brug logo fra landboforening, rådgivningsselskab, kommune og Naturstyrelsen.

Ved opstartsmøder er det godt tidligt i projektet at få udpeget lokale lodsejerrepræsentanter, som kan deltage i de kommende samarbejds-møder. Lodsejerrepræsentanterne kan udgøre en positiv rolle i forhold til at få de øvrige lodsejere med i projektet.

Kollektive opstartsmøder

Kollektive opstartsmøder skaber motivation hos landmænd til at deltage i projekter og jordfordeling. Mødeformen optimerer rådgiverens arbejde med at finde steder og muligheder samt sikrer en fælles fagligt vidensgrundlag for alle deltagere.

Hold mindre møder med fx 8-12 lodsejere. Så har alle mulighed for at bidrage og deltage aktivt. Mødet indkaldes med fx foreningsformanden som medunderskriver for at markere foreningens opbakning. Forud for mødet har rådgiveren i samråd med kommune og Naturstyrelse afdækket muligheder og udfordringer i området.

 slag til mødets forløb:

1. Velkomst ved formand.
2. Dialog med lodsejere med udgangspunkt i lokale lavbundskort ved landboforening og rådgivningsselskab. Kommune og Naturstyrelse kan også deltage i mødet.
3. Landmænd og rådgivere tegner på kort og diskuterer mulige løsninger for dem og deres bedrift i projektområdet.
4. Der aftales scenarier, som landmænd, lodsejerrepræsentanter og rådgivere kan arbejde videre med.
5. Udvælgelse af lodsejerrepræsentanter som skal arbejde sammen med rådgiverne
6. Efter mødet kan rådgiveren træffe aftaler om møder med de enkelte landmænd for individuel rådgivning.
7. På slutningen af mødet gøres det klart, hvem der er kontaktpersoner for lodsejerne

Det er vigtigt, at lodsejerne får en løbende orientering og har en forståelse for tidshorizonten og selve forløbet. Et lavbundsprojekt kan forløbe over en lang årrække, og hvis ikke lodsejerne bliver orienteret undervejs, kan de miste gejsten for projektet. Der kan oprettes en Facebook-gruppe til at holde lodsejerne løbende orienteret.

Kollektive møder i selve projektområdet

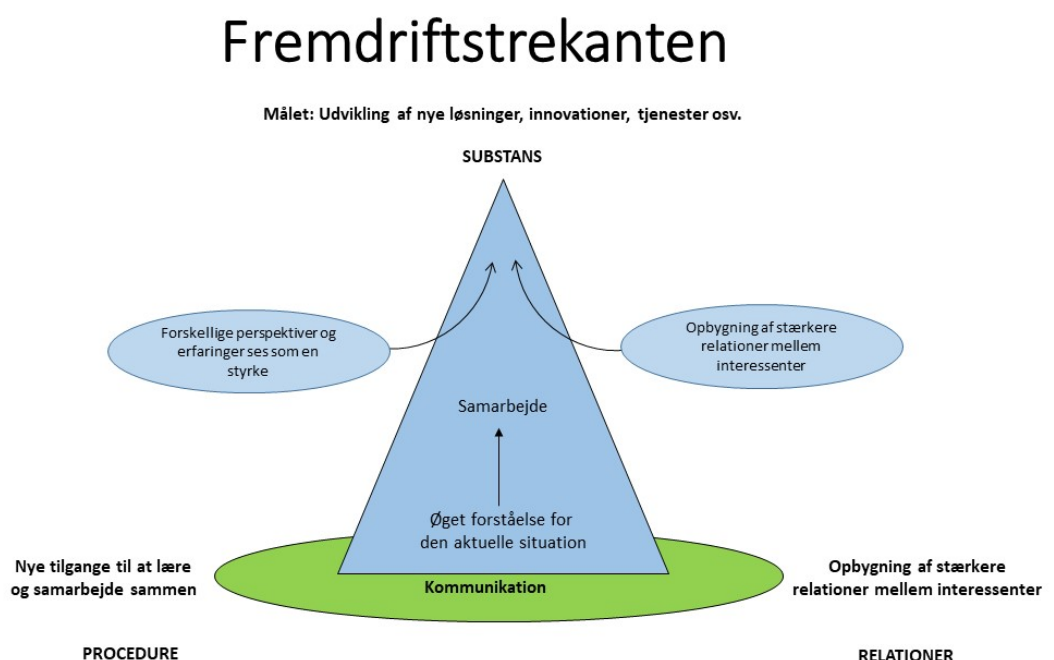
Møderne kan startes op ude i selve projektområdet i mindre grupper. Mindre grupper giver basis for at alle kan deltage i diskussionen. Dette giver alle et hurtigt billede af, hvilke muligheder der er i området, og lokal viden bringes i spil med det samme.

Individuelle møder

Individuelle møder er især egnet til besøg ved projektarealet og kan anvendes til individuelle afklaringer i forhold til projektet. Den enkelte lodsejers syn på sagen er altid vigtig viden. Ikke alt kan afklares på kollektive møder, der er også brug for en uformel individuel kontakt for at få en fornemmelse af de enkelte lodsejeres situation.

Vejen til de gode løsninger

Svensk samarbejdsmodel kan være en god at vise samarbejdspartnere ved projektopstart. Den viser, at vi starter med at snakke sammen og finder løsninger i fællesskab.

Figur 1. Fremdriftstrekanten illustrerer samarbejdet mellem flere interessenter. For at opnå fælles mål og succes er det vigtigt at udvikle stærke relationer og samarbejde på nye måder. Af Magnus Ljung, Statskonsulent ved Institut for arbejdsvidenskab, Økonomi og Miljøpsykologi ved Sveriges Landbruksuniversitet, SLU

Undgå den tekniske fælde i opstarten af projektet

Indledende møder bør i høj grad involvere lodsejerne. Start med lidt indledende orientering fra relevante aktører, hvorefter størstedelen af mødet bør vægte på lodsejernes ønsker, behov og udfordringer. Lodsejerne skal have rigeligt mulighed for at stille spørgsmål og indgå i en dialog med de relevante aktører, som afholder mødet.

Husk, at det er lodsejernes jord, og derfor bør lodsejerne have mulighed for at udtrykke deres egne ønsker for fremtiden. På den måde kan man sikre, at flere lodsejere bliver positivt stemt og senere i forløbet har lyst til at indgå i projektet.

Undgå, at fortælle lodsejerne om unødige tekniske detaljer i den indledende dialog. Hold dig til de store linjer.

Samarbejdsstruktur i lavbunds- og klima-lavbunds projekter

Lavbunds- og klima-lavbundsprojekter kan igangsættes på mange forskellige måder. De fleste lavbundsprojekter er indtil nu gennemført af Naturstyrelsen, men det kan i høj grad overvejes, hvordan dette arbejde skal foregå fremefter, såfremt en god lodsejerinvolvering skal sikres. Her er forslag til en struktur hvor den politiske opbakning er afklaret, de rette kompetencer er til stede og projektledelsen er på plads.

1. Projektområdet udvælges på politisk niveau i et samarbejde mellem politiske ledere i landboforening og teknisk forvaltning i kommunen/Naturstyrelsen.
2. Tæt samarbejde på teknisk niveau mellem DLBR, SEGES, kommune og Naturstyrelsen mfl. i opstartsfasen. Det afklares om projektet er realistisk.
3. Udpegning af projektledere i de relevante "leje". Kommune/Naturstyrelse har dog altid selve hovedprojektledelsen.
4. Start projektet, tal med lodsejerne og udvælg lodsejerrepræsentanterne.

Finansieringen af denne arbejdsstruktur er desværre ikke på plads.

Materiale til lodsejere

Det er vigtigt at give lodsejerne et klart billede af deres muligheder i lavbundsordningen. Vådområde- og lavbundsordningen har de samme muligheder for jordfordeling, køb, salg, forkøbsret og fastholdelsestilskud (engangserstatning kommer i Klima-lavbundsordningen). Udlever faktaark til lodsejerne.

Læs også: [Find materialer om vådområder til lodsejere](#)

Artiklen er udarbejdet af:

Birthe Thordahl Christensen, Chefkonsulent miljø Velas
Anders Søholm, Juniorkonsulent miljø, Velas
Anita Hingstman Rasmussen, Miljørådgiver SAGRO
Rasmus Filsø Løbner, Natur- og vildtrådgiver SAGRO
Frank Bondgaard, Specialkonsulent SEGES

Læs mere om landbrugsordningerne Klima-Lavbund & Vådområde- og lavbundsprojekter

Klima-Lavbund

Landbrugsstyrelsen: Vådområde- & lavbundsordningen. Vejledning om tilskud til vådområde- og lavbundsprojekter 2020

Landbrugsstyrelsen: Lavbundsprojekter - forundersøgelse og gennemførelse

Landbrugsstyrelsen: Kvælstof- og fosforvådområder - forundersøgelse og etablering

Landbrugsstyrelsen: Grundbetaling og grøn støt

Landbrugsstyrelsen: Rydningspligt

Miljøgis

Vil du i gang med et lavbundsprojekt på din tørvejord?

Udtagning af lavbundsjord som klimavirkemiddel

Se en bedrifts marker sammen med tørvekortet fra Miljøministeriet

Se dine marker sammen med tørvekortet fra Miljøministeriet

Udtagning af lavbundsjord – status efter 5 år med lavbundsordningen

Emneord

[Jordfordeling](#)[Vådområder](#)

Publiceret: 13. januar 2021

Opdateret: 13. januar 2021

Vil du vide mere?

Frank Bondgaard

Specialkonsulent

SEGES

fbo@seges.dk

+45 8740 5409

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A. SEGES

Tlf. 87 40 50 00

Agro Food Park 15

Fax. 87 40 50 10

8200 Aarhus N

Email info@seges.dk

